ئەویستە کوردستانیەکان دژی هەڵبژاردنی ئێراق بووەستن

شاخەوان شۆڕش

وەکو ئاشکرایە خەڵکی کوردستان لەبەردەم دیلامایەك دایە, کە بەسەریدا سەپێندراوە. دیلاماي بەشداري کردن لەهەڵبژاردنی ئێراق. ئەو دیلامایە سەرکردایەتي یەکەمتي و ئارتي تووشیاني کردووە و بەسەریاندا سەپاندوون. سەرکردایەتي یەکەمتي و ئارتي کە نوێنەرایەتي کوردیان دەمێکە طرداوە, بەطوەرەي خواست و داواکاریەکاني خەڵکي کوردستان هەنطاویان نەناوە و ڕەزیشیان بۆ داخوازیەکاني خەڵك دانەناوە, ئەوان وەك هەر سەرکردەیەکي نادیموکراسي و دیکتاتۆري ناوەندەکە ضۆنیان لەبەرذەوەندا بووە وایان کردووە. بۆنموونە بەرذەوەندي خەڵکي کوردستان لە یەکطرتن و یەکخستنەوەي باشور دایە, کەضي ئەوان ئامادەنین ئەو داواکرایيە زۆر لەثمش و ڕەوایەي خەڵك جبەجبکەن. خەڵك سەربەخۆیي دەخوازن و نایەوست جارەکي دیکە بەضەتەوە ناو ضوارضەوەي زینداني تاریك و کارەساتئامەزي ئێراق, کەضي ئەوان بەرەو بەغدا خەڵك ثەڵکەش دەکەن و سنوري ئێراق و ئێراقیبوونیان بەسەردا دەسەثمنن. خەڵك خوازیاري دیموکراسیەت و هەڵبژاردن لە کوردستان بوون, کەضي ئەوان ئامادە نەبوون ئەو داخوازیە جبەجبکەن و ثیادەي ڕەوت و سیستەمەکي دیموکراسیانە بکەن. ئەوان وەکو دوو دەسەڵآتي نادیموکراسي و نارەوا, دەستیان بەسەر دەسەڵآتي ڕامیاري, سەرضاوەي دارایي و ئابوري کۆمەڵطەي کوردستاندا طرت و بەئارەزووي خۆیان و لەبەر ڕۆشنایي بەرذەوەندي خۆیان و ئارتەکانیاندا بەکاري دەهێنن.

ئەو ثرۆسەي هەڵبژاردنەي ئەمڕۆ, ئەوان تووشي خەڵکي کوردستانیان کردووە, ئەوان بەبێ ئەوەي ثرس بە خەڵك بکەن یا ڕەز بۆ هەڵوەستي خەڵك دابنێن یا ڕەطا بەخەڵك بدەن بریار لەسەر ضارەنوسي خۆي بدات, بەرەو بەغدا ثەڵکشیان کردن و ئێستا دەیانەوێ ناضاریان بکەن بەوەي کە خۆیان مۆري ئێراقیبووني خۆیان بکەن و ببنەوە ثەراوێز و ثلەدوو لەئێراقەکي ثر لە کەشەو ناکۆکیدا, کە ئەطەري دووبارەبوونەوەي کارەساتەکاني طەلکوذي و ثاکتاوي ڕەطەزي بەدواوەیە. ئەوان تەنانەت نەیانتواتنیووە مسۆطەري مافي ضارەنوس لە دەستوري کاتي ئێراقدا بکەن و خەڵك لەئەطەري جیابوونەوە دڵنیا بکەن. ئەوان لە دووبارەنەبوونەوەي کارەساتەکان هیڤ طەرەنتیەکیان نییە. ئەو ئێراقەي ئەوان هەڵیان بذاردووە ئەوان خۆشیان لەي دڵنیا نین و نازانن عارەبەکان ضەند لەطەڵیان سەرأاست دەبن. بۆیە ئەوان خۆیان کەشەیان لەسەر هەنطاوي ئێراقضیانەي خۆیاندا زۆرە و نازانن دوارۆذیان بەضي دەطات. دیارە ئەوان وابەستەي کۆمەڵێ بەڵێن و ڕەکەوتني ئاشکراو نەهێنین کە وادەکات هەوڵي یەکطرتوو هەشتنەوەي ستاتي ئێراق بدەن. شایاني باسە ئەو یەکطرتنە و لکاندنەوەي کوردستان بە ئێراق ئەوان سەپاندویانەتە سەر خەڵکي کوردستان, خەڵك بریاري ئەو یەکطرتنەي لەطەڵ ئێراق نەداوە و لەمباریەوە ثرسي ثێنەکراوە.

دەرفەتي سەربەخۆیي کوردستان لە 9 ي ئەثریلي 2003 لە هەموو کاتێك زیاتر و طەورەتر بوو, ئەو دەرفەتە لەو کاتەوە ڕۆذ لەدواي ڕۆذ لە ثاشەکشە دایە, لەطەڵ مۆرکردني دەستوري کاتي لە 8ي مارسي 2004دا یەکەم هەنطاوي طەورەي دژە کوردستاني و جارەکي دیکە بەئێراقیکردنەوەي کوردستان بەکردەوە لەلایەن دەسەڵآتداراني کوردەوە (بەبێ ثرسي خەڵکي کوردستان) ئەنجامدرا, لە 28ي حوزەیران دەرفەتي سەربەخۆیي تارادەیەکي زۆر لەطۆڕنرا, ضونکە ئەنجامدرەیان هەنطاوي دووەمي طرنط بۆ طەراندنەوەي سەروەري بۆ ئێراقي عارەبان ئەنجامدرا و دەسەڵآتداراني کورد ثەسندي سەرداري عارەبانیان کرد و بۆ جاري دووەم و لەهەنطاوي طرنطي دروستکردنەوەي ستاتي هەڵوەشاوەي ئێراقدا ضالآکانە بەشداریان کرد. بە مەجۆرە ئێراق وەکو شسوەي ثشووي دروستکرایەوە و باشوریش خرایەوە ناو ئەو سنورە داسەثمنراوە. ئێستا ئەو دەرفەتە ڕەنطە تروسکایيەکي زۆر کەمي بەبەرەوە مابێ و دەکرێ سوودي لێوەربطیرێت, بەڵآم ضۆن؟ سوود وەرطرتن لەو دەرفەتە لاوازەي بەر لەهەڵبژاردن, تەنیا بە یەکطرتووي خەڵکي کوردستان و ثشداطرتني لەسەر جیابوونەوە و سەربەخۆیي بەئەملاوئەولا دەستەدي. ئەوەش بەبێ ویستي دەسەڵآتداراني کورد نایەتەدي. ئاشکرایە دەسەڵآتداراني کورد جیابوونەوە ناخوازن و ئەو داواکاریەي خەڵکیش ڕەتدەکەنەوە. کورد وەکو نەتەوە یەکطرتوو نییە, لەلایەك دەسەڵآتداراني کورد دوو ثارضەن, لەلایەکي دیکە خەڵك و سەرکردایەتي لەسەر ئامانج یەك نین و ناتەبان. بۆیە بەئەطەري زۆر ناتوانرێ سود لەو دەرفەتە وەربطیرێت.

خةلكي كوردستان مافي هةبوو و دةبواية بةر لة مؤركردني دةستوري كاتي (يا ئسستا بةر لة هةلبذاردني ئسراق وةكو دوا دةرفةت) رسطايان ثس بدرست خؤيان ضارةنوسي خؤيان لة رسطاي ريفةراندةمسكةوة ديار بكةن. ئةطةر خةلكي كوردستان بةيةكةوةذياني لةطةلَ ئسراقدا ثةسند كردباية و سةربةخؤيي نةويستاية, ئةوسا طونجاو بوو خةلك بةشداري لة هةلبذاردني ئسراقدا بكةن و ئةو ستاتةش بة ستاتي خؤيان بزانن. بةلآم وةكو طوتمان خةلك ثرسي ثس نةكراوة و خؤي ئةو رسطايةي هةلنةبذاردووة, بؤية باشترواية بةشداري لةو هةلبذاردنةدا نةكات.

وةكو طوترا لةبةرئةوةي كورد لةسةر داواكاري سةربةخؤيي يةك دةنط نيية و دةسةلآتداراني كورد دذي سةربةخؤيين, زؤر سةختة بتوانرس كةلك لةو دةرفةتةي سةربةخؤيي (كة ئسستا زؤر لاوازة) وةربطيرست. لةلايةكي ديكة بةشداريكردن, دةكرس مةترسي طةورةي بةدواوة بست, ئةوة جطةلةوةي خةلك خؤيان مؤري سةرداري عارةب بةسةر كوردستاندا دةكةن و مؤري ئسراقيبوون بةسةر خؤياندا دةسةثسنن. ئةو مؤر لسدانة رسطاي جيابوونةوة و دةرضووني لة سنوري داسةثسندراوي ئسراقدا زؤر سةخت دةكات, لةكاتسكدا مافي ضارةنوس و جيابوونةوة لة دةستوردا نةنووسرابس.

وانةكاني مسذوو و كارةساتي رابردووي 80 سالة, ئامؤذطاري ضوونةوة ناو ئسراق بةهيض جؤرسك ناكةن, بةلكو بةثسضةوانةوة دةبواية جيابوونةوة و سةربةخؤيي داواكاري راشكاوي طةورةوبضوكي خةلكي كوردستان و دةسةلآتداراني كوردستان بست.

دةسةلآتداراني كورد رسطاي بةغدايان هةلبذاردووة و ئسراقيبوون ثةسند دةكةن, ئةوش دذي داخوازي و داواكاري خةلكي كوردستانة, بؤية رةواية خةلك بةدوايان نةكةوست و بةو رسطةيةدا نةضست. بةشداري نةكردني خةلك لةهةلبذاردني ئسراقدا هةلوسستسكي طونجاوة و دةتوانس وابكات دةسةلآتداراني كورد لة هةولي بةئسراقيكردني كورد سةركةوتوو نةبن. ثسويستة هةموو كوردستانيةكان و سةربةخؤخوازان دوودلي لة هةلوسستي كوردستانيانةيان نةكةن و لةهةولي ثارضةكردني ئسراق سارد نةبنةوة. كورد مافي خؤيةتي و رةواية سةربةخؤ بست, بؤيةش تةنا رةواية هةولَ بؤ سةربةخؤيي بدرست و دذي بةشداري هةلبذاردني ئسراق بوةستن. لةئةطةري سةرنةكةوتني دةسةلآتداراني كورد لة ئسراقدا, ئةطةري سةرهةلداني كسشةي نسوان كورد و عارةب زؤرتر و نزيكتر دةبست, بة مجؤرة ئةطةري جيابوونةوة و سةربةخؤيي دةبستة فاكتةرسكي سةثسندراو و باشترين رسطاضارة. رةنطة ناكؤكي رةطةزيي نسوان كورد و عارةب كورتخايةن و بة بس زيانسكي ئةوتؤ بست, رةنطة ناكؤكية خوصناوي بست و ئازاري زؤر بطةيةنست, بةلآم طةيشتن بة سةربةخؤيي نزيك دةبست, ضونكة طؤرانكاريةكان و سةردةمي ئسستا رسطاي ئةنفالكردني كورد لةسةر داواكاري سةربةخؤيي نادةن, بةلكو بةئةطةري زؤر بةناضاري ملي بؤ كةض دةكةن. خةلكي شارةزا و ستات زؤرن دةمسكة ئةو ضارةنوسةيان بؤ كورد رةضاو كردووة, بةلآم ئةوة هةولَ و كؤششي كورد خؤي طةرةكة. ئةطةر سةركردايةتي كورد كةوتوونةتة داوي داطيركةران, ثسويستة لةسةر خةلك هةلوسست وةربطرن و خؤيان لةو داوة رزطار بكةن.

دانيمارك 2004.11.18